

Lieve Knop (a) & Annelies Van Laere (b)

(a) VTI Sint-Laurentius, Lokeren

(b) Virgo Sapiens Instituut Londerzeel

Contact: lieveknop@yahoo.com

annelies_vanlaere@telenet.be

Taal Actief!

Taalvaardigheid is een sleutelcompetentie die broodnodig is om optimaal te kunnen functioneren in onze huidige, diverse maatschappij en in die van morgen. Een vlotte beheersing van taal is niet alleen een meerwaarde op de arbeidsmarkt, ze draagt ook bij tot de persoonlijke ontwikkeling van jongeren. Een voortdurende interactie met de samenleving stelt hen in staat om levenslang te leren en op die manier een eigen identiteit te creëren. Als leraar Nederlands hebben we dan ook een doorslaggevende rol om jongeren op hun niveau warm te maken voor taal en om hun taalcompetenties zoveel mogelijk te benutten.

In dat opzicht geloven we sterk in een actieve en inductieve aanpak, waarbij we telkens in drie fasen werken.

In een eerste fase observeren leerlingen concreet taalgebruik. Ze kunnen daarvoor hun eigen teksten of presentaties als uitgangspunt gebruiken, maar ook andermans taalgebruik kan tot interessante reflectie leiden. Vervolgens gaan leerlingen dieper in op het taalsysteem achter het taalgebruik. Niet alleen moeten zij verschillende aspecten en taalverschijnselen in taalgebruik herkennen, ze moeten die ook kunnen benoemen en onderzoeken. Dankzij het inzicht in concreet taalgebruik wordt het abstracte taalsysteem voor hen toegankelijker.

In het leerplan van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV) gaat men uit van een ‘brede visie’ op taalbeschouwing: “[t]aalbeschouwing is op te vatten als reflectie die talig handelen begeleidt en zeker niet als kennisoverdracht. Leerlingen moeten de kenmerken van hun eigen en andermans taalgebruik ontdekken en daarop reflecteren” (VVKSO s.d.: 4). De aanpak van het leerplan Nederlands op het vlak van taalbeschouwing heeft één uiteindelijke doel: het taalbeheersingsniveau van de leerlingen aanzienlijk verhogen.

Het onderzoeken van het taalsysteem in relatie tot concreet taalgebruik, stelt leerlingen immers in staat om zelf op een effectieve en efficiënte manier te communiceren. Daarom is het belangrijk dat de leraar in een laatste fase de leerling ertoe aanzet om hun conclusies uit de vorige fase in de praktijk om te zetten. De vier vaardigheden, ‘spreken’, ‘schrijven’, ‘luisteren’ en ‘lezen’, spelen daarbij een cruciale rol. ‘Taalvaardigheid’ en ‘taalbeschouwing’ zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

In deze workshop werken we een aantal concrete werkvormen uit die leerlingen uit de tweede en/of derde graad van het algemeen, kunst- en technisch secundair (voortgezet) onderwijs aanzetten om op een actieve manier stil te staan bij taal.

Taalonderwijs moet vertrekken vanuit concreet, actueel en betekenisvol materiaal. Krantenkoppen, reclamespots op radio en televisie, verhitte discussies op sociale media, televisieprogramma’s en zelfs een wandeling door de stad kunnen inspirerend werken. De actualiteit is een onuitputtelijke bron voor taalmateriaal.

De focus ligt op een inductieve aanpak: vanuit concreet taalgebruik verschuift de klemtoon naar het taalsysteem om dan terug te keren naar het praktische taalgebruik. Taalvaardigheid is immers een sleutelcompetentie die voor jongeren broodnodig is om optimaal te kunnen functioneren en zich zelfstandig een weg te kunnen banen in de huidige communicatiemaatschappij en in die van morgen.

31ste HSN-Conferentie

Referenties

Van den Branden, K. (2010). *Handboek taalbeleid basisonderwijs*. Leuven: Acoo.

VVKSO (s.d.). 'Leerplan secundair onderwijs, Nederlands, derde graad aso – kso – tso'. Brussel: VVKSO.